

Економічне зростання та стан навколишнього середовища: дуальна взаємодія

Реалізація концепції сталого розвитку в більшості країн світу обумовила жваву дискусію в науковому середовищі щодо взаємного впливу економічного зростання та стану навколишнього середовища. Відповідь на питання, чи можливе взагалі економічне зростання без шкоди для навколишнього середовища, до сих пір не знайдено. У дослідженнях існує як підтвердження, так і спростування цієї взаємодії. Найбільш популярною в даному контексті є гіпотеза щодо наявності U-подібної кривої. Науковці з різних країн світу на її основі аналізують наявність впливу стану економіки на стан навколишнього природного середовища. У цих дослідженнях використовується як базовий показник валовий національний дохід, що відображає лише економічну сторону дослідження, але не враховує стан виснаження природного капіталу на шляху економічного зростання. Метою статті є визначення факторів, які найбільш суттєво впливають на показник скоригованих чистих накопичень в Україні та ряді обраних країн, а також враховують стан розвитку аграрного сектору, що є важливим з точки зору обґрунтування доцільності суттєвого нарощення природного агровиробництва в аграрному секторі України. У роботі наведено результати побудови моделі на основі даних Світового банку за період з 2009 по 2017 рік для України та ще 13 країн, які є її сусідами та належать до групи країн з доходами, нижчими за середній рівень. Із переліку запропонованих Світовим банком індикаторів для характеристики стану навколишнього середовища в світі обрано 13 показників, які найбільш повно характеризують ситуацію в обраних країнах. На основі аналізу сформованих панельних даних зроблено висновок, що найбільший вплив на показник скоригованих чистих накопичень мають землі сільськогосподарського призначення (% від земельної площі), використання енергії на душу населення (кг, нафтовий еквівалент пального) та продуктивність сільського господарства (додана вартість у перерахунку на одного працівника). Два перші показники демонструють позитивний вплив, а от третій впливає негативно, що свідчить про те, що нарощення продуктивності в аграрному секторі економіки призводить до погіршення стану навколишнього середовища. Усе це дозволяє зробити висновок щодо необхідності впровадження технологій природного агровиробництва з метою покращення навколишнього природного середовища, особливо з огляду на те, що в Україні питома вага аграрного сектору у ВВП з року в рік зростає.

Ключові слова: валові накопичення, екологічний, продуктивність сільського господарства, споживання основного капіталу, скориговані чисті накопичення, економічне зростання

Класифікація JEL: O13, O44

Стаття знаходиться у відкритому доступі і може розповсюджуватися на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license, що дозволяє повторне використання, розповсюдження та відтворення, забороняє використання матеріалів у комерційних цілях та вимагає наявності відповідного посилання на оригінальну версію статті.

Экономический рост и состояние окружающей среды: дуальная взаимосвязь

Реализация концепции устойчивого развития в большинстве стран мира вызвала оживленное обсуждение в научной среде взаимного влияния экономического роста и состояния окружающей среды. Ответ на вопрос, возможен ли вообще экономический рост без ущерба для окружающей среды, до сих пор не найден. В исследованиях существует как подтверждение, так и опровержение этой взаимосвязи. Наиболее популярной в этом отношении является гипотеза относительно U-образной кривой. Ученые из разных стран мира на ее основании анализируют наличие влияния состояния экономики на состояние окружающей среды. В этих работах в качестве базового показателя использован валовый национальный доход, который отображает лишь экономическую сторону исследования, но не учитывает состояния истощенности природного капитала на пути экономического роста. Цель статьи – определение факторов, наиболее существенно влияющих на показатель скорректированных чистых накоплений в Украине и ряде выбранных стран и учитывающих состояние развития аграрного сектора, что является важным с точки зрения обоснования целесообразности существенного наращивания природного агропроизводства в аграрном секторе Украины. В работе представлены результаты построения модели на основании данных Мирового банка за период с 2009 по 2017 год для Украины и еще 13 стран, являющихся ее соседями и входящих в группу стран с доходом ниже среднего. Из перечня предложенных Мировым банком индикаторов для характеристики состояния окружающей среды в мире взяты 13 показателей, наиболее полно характеризующих ситуацию в выбранных странах. На основании анализа сформированных панельных данных сделан вывод, что наибольшее влияние на индекс скорректированных чистых накоплений оказывают земли сельскохозяйственного назначения (% от земельной площади), использование энергии на душу населения (кг, нефтяной эквивалент топлива) и продуктивность сельского хозяйства (добавленная стоимость в перерасчете на одного работающего). Два первых показателя демонстрируют положительное влияние, а вот первый влияет отрицательно, что говорит о том, что наращивание продуктивности в аграрном секторе экономики ведет к ухудшению состояния окружающей среды. Все это позволяет сделать вывод о необходимости внедрения технологий природного агропроизводства с целью улучшения состояния окружающей природной среды, особенно с учетом того факта, что в Украине удельный вес аграрного сектора в ВВП из года в год растет.

Ключевые слова: валовые накопления, экологический, продуктивность сельского хозяйства, потребление основного капитала, скорректированные чистые накопления, экономический рост

Классификация JEL: O13, O44

Статья находится в открытом доступе и может распространяться на условиях лицензии Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license, что позволяет повторное использование, распространение и воспроизведение, запрещает использование материалов в коммерческих целях и требует наличия соответствующей ссылки на оригинальную версию статьи.